

บทที่ ๗

สรุปและข้อเสนอแนะ

๗.๑ สรุป

จากการศึกษาวิจัยชุมชนชนบทบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัด อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน พบว่ามีโครงสร้างชุมชน รูปแบบชุมชน ตลอดจนรูปแบบและองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยในลักษณะต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๗.๑.๑ โครงสร้างของชุมชน

โครงสร้างของชุมชนชนบทบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัด มีองค์ประกอบดังนี้

- ก. เขตที่อยู่อาศัย เป็นบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย มักตั้งอยู่บนที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง
- ข. เขตวัดหรือศาสนสถาน เป็นที่ตั้งของวัดหรือที่ทำพิธีทางศาสนา ซึ่งส่วนมากเป็นพุทธศาสนา
- ค. เขตสาธารณะ เป็นบริเวณที่โล่งใกล้วัด และมีศาลากลางบ้าน เป็นที่ประชุมกิจกรรมของชุมชน
- ง. ร้านค้า อยู่กระจายตามบ้านพักอาศัย จำหน่ายสินค้าจำพวกที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เท่านั้น
- จ. โรงเรียน มีอยู่ทุกหมู่บ้าน ส่วนมากอยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก
- ฉ. สถานีอนามัย มีเฉพาะบางหมู่บ้าน ตั้งอยู่ใกล้บริเวณที่พักอาศัย และใกล้โรงเรียน
- ช. สถานที่ราชการ ส่วนมากเป็นที่ทำการหรือที่พักอาศัยของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ซ. เขตเกษตรกรรม เป็นที่ทำกินของประชากร ส่วนมากมักอยู่บริเวณรอบนอกห่างจากเขตที่อยู่อาศัย และใกล้กับบริเวณที่มีหนองน้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำ

๗.๑.๒ รูปแบบของชุมชน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมีลักษณะ เป็นหมู่บ้านแบบตามยาวเป็นเส้นตรง มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นแนวยาวติดต่อกันไปตามพื้นที่ราบเชิงเขา และส่วนมากมักจะขนานไปตามถนนและหรือขนานไปตามลำคลองซึ่งเป็นทางสัญจร บ้านเรือนเกาะกลุ่มไม่หนาแน่น

๗.๑.๓ ความรู้สึกและทัศนคติของประชากรที่มีต่อชุมชน

ในเรื่องทัศนคติและความรู้สึกของประชากรที่มีต่อชุมชน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า

- ก. เรื่องความต้องการ ประชากรในชนบท เขตที่ทำการศึกษาค้นคว้ามีความต้องการไฟฟ้า น้ำประปา และถนนลาดยางมากที่สุด แต่ไม่มีความต้องการที่จะย้ายไปอยู่ชุมชนอื่น
- ข. เรื่องความชอบ ประชากรในชนบท เขตที่ทำการศึกษาค้นคว้าชอบมีศาลากลางหมู่บ้านอยู่ในชุมชน และชอบมีสระน้ำสาธารณะในชุมชน

๗.๑.๔ องค์ประกอบสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบท

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าในเขตที่ทำการศึกษาค้นคว้าสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบท มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- ก. ลานโล่ง ใช้เป็นที่พักผ่อน เล่นกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นที่สำหรับการสัญจร และตัวเชื่อมโยงกับอาคารหลังอื่น ๆ ทางแนวราบ
- ข. บันได ใช้เป็นที่สัญจรติดต่อบนบ้านทางแนวตั้ง
- ค. ชาน ใช้เป็นที่สัญจรติดต่อกับแนวราบบนบ้านลักษณะ เปิดโล่ง
- ง. ระเบียง ใช้เป็นที่เชื่อมโยงติดต่อกับส่วนต่าง ๆ เช่น ห้องนอน ห้องครัว มักใช้เป็นที่พักผ่อนและ เอนกประสงค์
- จ. ห้องนอน ใช้เป็นที่นอนในเวลากลางคืน มีลักษณะมีผนังปิดมิดชิดทั้ง ๔ ด้าน โดยมีประตูเปิดเข้าสู่ระเบียง

- ฉ. ห้องพระ ส่วนมากมักอยู่ทางทิศตะวันออกของตัวอาคารและติดกับห้องนอน บางครั้งจะเป็นที่นอนของบุตรชายในเวลากลางคืน
- ช. เรือนโง่ง มีลักษณะเปิดโล่ง มีฝาผนัง ๑-๒ ด้าน เป็นส่วนใช้สอยเอนกประสงค์ เรือนโง่งนี้มีเฉพาะบางอาคารเท่านั้น และมีจำนวนน้อย
- ซ. ครัว ใช้เป็นที่ประกอบอาหาร เก็บอาหาร มีฝาผนัง ๒ ด้าน มีหลังคาคลุม มักอยู่ติดกับชาน
- ฅ. ร้านน้ำ เป็นที่ตั้งโถงน้ำร้อนหรือน้ำใช้ มักอยู่บนชานติดต่อกับครัว
- ญ. ห้องส้วม โดยทั่วไปมักไม่อยู่ในตัวอาคารใหญ่โดยตั้งอยู่แยกจากตัวบ้านพอสมควร ใช้เป็นที่ขับถ่ายของเสีย
- ฎ. ยุ้งหรือ เล้าข้าว ใช้เป็นที่เก็บข้าวเปลือก มักจะสร้างแยกจากอาคารพักอาศัย

๗.๑.๕ รูปแบบของสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาวิจัยหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน บริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัด พบว่าสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิประเทศ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ อันได้แก่จำนวนสมาชิกในครอบครัว การประกอบอาชีพ รายได้ ตลอดจนการใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้าง โดยรูปแบบแต่ละหมู่บ้านตัวแทนที่ทำการศึกษามีสภาพดังต่อไปนี้

ก. หมู่บ้านคลองผักขม

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจประชากรเฉลี่ย ๖.๐๖ คนต่อครอบครัว ประชากรมีอาชีพหลักในการทำนาไร่มากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๗.๑๕ มีรายได้เฉลี่ย ๑,๐๖๑.๔๑ บาทต่อครอบครัวต่อเดือน หรือ ๑๒,๗๔๒.๘๖ บาทต่อครอบครัวต่อปี สภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างจน อิทธิพลของลักษณะภูมิประเทศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ วัสดุก่อสร้างและวิธีการก่อสร้าง ได้มีผลทำให้เกิดรูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะรูปแบบ เรือนหลังคาทรงจั่วต่ำ มีเพิง เอียงลาดด้านหน้าจั่วมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๒.๘๖ แผ่นผิงเป็น-

รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๗.๑๔ รองลงมา เป็นแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านหน้า เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๔.๒๔ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย ๗๐.๔๑ ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยมีสภาพถาวรเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๕.๗๑ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย ๑๑.๖๔ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน โดยเฉลี่ยประชากร ๖.๐๖ คนต่อครัวเรือน ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนดิน โดยมีความสูงต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตรมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๔.๒๔ วัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้ไม้ป่าตัดเสียเองแทบทั้งสิ้นตั้งแต่โครงสร้าง เสา คาน ดง พื้นผนัง ประตูหน้าต่าง วัสดุมุงเป็นสังกะสีมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๔.๗๑ โดยมีช่องระบายอากาศและส่วนปิดทับของผนัง เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๐.๐๐ และ ๔๐.๐๐ ตามลำดับ สำหรับขนาดที่ดินสำหรับปลูกสร้างอาคารมีเนื้อที่ ๑๔๗.๔๓ ตารางวาต่อครอบครัว

ข. หมู่บ้านคลองปลาโต

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจประชากรเฉลี่ย ๖.๗๑ คนต่อครอบครัว ประชากรมีอาชีพหลักในการทำนาไร่มากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๘.๕๗ มีรายได้เฉลี่ย ๗๔๗.๖๒ บาทต่อครอบครัวต่อเดือน หรือ ๘,๙๗๑.๔๓ บาทต่อครอบครัวต่อปี สภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์เขตชนบทยากจน อิทธิพลของลักษณะภูมิประเทศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ วัสดุก่อสร้าง และวิธีการก่อสร้าง ได้มีผลให้เกิดรูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะรูปแบบ เรือนหลังคาทรงจั่วต่ำ มีเพิงเอียงลาดด้านหน้าจั่วมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๗.๑๔ แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างหน้ามากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๗.๑๔ รองลงมา เป็นแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้าง เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๔.๒๔ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย ๗๒.๔๑ ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยมีสภาพถาวรเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๘.๕๗ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย ๑๐.๘๐ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน โดยเฉลี่ยประชากร ๖.๗๑ คนต่อครัวเรือน ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนดิน โดยมีความสูงต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตรมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๑.๕๓ วัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้ไม้ป่าตัดเสียเอง

แทบทั้งสิ้นตั้งแต่โครงสร้าง เสา คาน ตง พื้น ผนัง ประตูหน้าต่าง วัสดุผนังเป็นสังกะสีมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๘.๕๗ โดยมีช่องระบายอากาศและส่วนปิดทึบของผนังเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๕.๐๐ และ ๔๕.๐๐ ตามลำดับ สำหรับสำหรับขนาดที่ดินสำหรับปลูกสร้างอาคารมีเนื้อที่เฉลี่ย ๑๖๔.๗๑ ตารางวาต่อครอบครัว

ค. หมู่บ้านหนองหัวเตียน

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจมีประชากรเฉลี่ย ๖.๑๗ คนต่อครอบครัว ประชากรมีอาชีพหลักในการทำนาไร่มากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๓.๓๓ มีรายได้เฉลี่ย ๗๒๒.๒๒ บาทต่อครอบครัวต่อเดือน หรือ ๘,๖๖๖.๖๗ บาทต่อครอบครัวต่อปี สถานภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ชนบทยากจน อิทธิพลของลักษณะภูมิประเทศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ วัสดุก่อสร้าง และวิธีการก่อสร้างมีผลทำให้เกิดรูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะรูปแบบเรือนหลังคาทรงจั่วต่ำมีเพิงเอียงลาดด้านหน้าจั่วมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๐.๐๐ ผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๔๓.๓๔ ร่องลงมาเป็นผนังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านหน้าเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๓.๓๓ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย ๖๗.๓๓ ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยมีสภาพการเข้าถึงอัตราส่วนร้อยละ ๘๓.๓๓ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย ๑๐.๘๒ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน โดยเฉลี่ยประชากร ๖.๑๗ คนต่อครัวเรือน ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนเตี้ย โดยมีความสูงต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตรมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๓.๓๓ วัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้ไม้ป่าตัดเลื่อยเองแทบทั้งสิ้นตั้งแต่โครงสร้าง เสา คาน ตง พื้น ผนัง ประตูหน้าต่าง วัสดุผนังเป็นสังกะสีมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๓.๓๓ โดยมีช่องระบายอากาศและส่วนปิดทึบของผนังเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๐.๐๐ และ ๔๐.๐๐ ตามลำดับ ส่วนขนาดที่ดินสำหรับปลูกสร้างอาคารมีเนื้อที่ ๑๔๔.๓๓ ตารางวาต่อครอบครัว

ง. หมู่บ้านหนองซีเหิน

สภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจประชากรเฉลี่ย ๕.๕๗ คนต่อครอบครัว ประชากรมีอาชีพหลักในการทำนาไร่มากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๐.๐๐ มีรายได้เฉลี่ย ๗๒๒.๒๒ บาทต่อครอบครัวต่อเดือน หรือ ๘,๖๖๖.๖๗ บาทต่อครอบครัวต่อปี สภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ชนบทยากจนมาก อิทธิพลของลักษณะภูมิประเทศ สภาพทาง เศรษฐกิจ วัสดุก่อสร้างและวิธีการก่อสร้างได้มีผลทำให้เกิดรูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะรูปแบบ เรือนหลังคาทรงจั่วต่ำ มีเพิงเอียงลาดด้านหน้าจั่วมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๖.๖๗ แพนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาเป็นแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านหน้าเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๒.๖๗ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย ๖๖.๓๗ ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยมีสภาพถาวรถึงอัตราส่วนร้อยละ ๕๐.๐๐ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย ๑๑.๑๒ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน โดยเฉลี่ยประชากร ๕.๕๗ คนต่อครัวเรือน ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนเตี้ย โดยมีความสูงต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตรมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๐.๐๐ วัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้ไม้ป่าตัด เสื่อเองแทบทั้งสิ้นตั้งแต่โครงสร้างเสา คาน ตง พื้น ผนัง ประตูหน้าต่าง วัสดุผนังเป็นสังกะสีมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๖.๖๗ โดยมีช่องระบายอากาศและส่วนปิดทึบของผนังเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๕.๐๐ และ ๔๕.๐๐ ตามลำดับ ส่วนขนาดที่ดินสำหรับปลูกสร้างอาคารมีเนื้อที่ ๑๓๖.๖๗ ตารางวาต่อครอบครัว

จ. รวม ๔ หมู่บ้าน

สภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจ ประชากรเฉลี่ย ๖.๒๔ คนต่อครอบครัว ประชากรมีอาชีพหลักในการทำนาไร่มากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๖.๑๖ มีรายได้เฉลี่ย ๘๔๔.๓๖ บาทต่อครอบครัวต่อเดือน หรือ ๑๐,๑๓๒.๓๑ บาทต่อครอบครัวต่อปี สภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ชนบทยากจน อิทธิพลของลักษณะภูมิประเทศ สภาพทาง เศรษฐกิจ วัสดุก่อสร้างและวิธีการ

ก่อสร้างได้มีผลทำให้เกิดรูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะรูปแบบ เรือนหลังคาทรง
 จั่วต่ำ มีเพิงเอียงลาดด้านหน้าจั่วมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๔.๒๓ แพนผัง
 เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๘.๓๖
 รองลงมา เป็นแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านหน้าเป็นอัตราส่วนร้อยละ
 ๓๘.๓๔ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย ๖๔.๓๖ ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยมีสภาพถาวร
 เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๘๖.๘๒ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย ๑๑.๑๒ ตารางเมตรต่อสมาชิก
 ในครอบครัว ๑ คน โดยเฉลี่ยประชากร ๖.๒๔ คนต่อครัวเรือน ลักษณะ
 อาคารเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนเตี้ย โดยมีความสูงต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตรมากที่สุด
 เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๗๒.๓๒ วัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้ไม้ป่าตัดเสียบ
 เองแทบทั้งสิ้นตั้งแต่โครงสร้างเสา คาน ตง พื้น ผนัง ประตูหน้าต่าง วัสดุผนัง
 เป็นสังกะสีมากที่สุดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๖๘.๕๖ โดยมีช่องระบายอากาศและ
 ส่วนปิดทึบของผนังเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๕๗.๕๐ และ ๕๒.๕๐ ตามลำดับ
 สำหรับขนาดที่ดินสำหรับปลูกสร้างอาคารมีเนื้อที่เฉลี่ย ๑๕๒.๓๘ ตารางวาต่อ
 ครอบครัว

๗.๑.๖ ความรู้สึกและทัศนคติของประชากรที่มีต่อที่อยู่อาศัย

ในเรื่องทัศนคติและความรู้สึกของประชากรที่มีต่อสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัย

ในเรื่องความต้องการ ความชอบ ความพอใจ จากการศึกษาวิจัยพบว่า

ก. เรื่องความต้องการ

ประชากรมีความรู้สึกและทัศนคติไม่เห็นด้วยในเรื่องต้องการ "ย้ายบ้าน" และ
 "มีบ้านพื้นดินดิน" มีความรู้สึกและทัศนคติเป็นกลางไม่แสดงความเห็นในเรื่อง
 "มีส่วนในบ้าน" และ "มีคอกสัตว์ใต้ถุนบ้าน" แต่เห็นด้วยในเรื่อง "การปลูก
 บ้านใหม่"

ข. เรื่องความชอบ

ประชากรมีความรู้สึกและทัศนคติไม่เห็นด้วยในเรื่องความชอบ "บ้านหลังเดิม"

ค. เรื่องความพอใจ

ประชากรมีความรู้สึกและทัศนคติเป็นกลางไม่แสดงความเห็นในเรื่องความพอใจต่อที่อยู่อาศัยในเรื่อง "ความสวยงามของบ้าน" และ "ความปลอดภัย" แต่ไม่เห็นด้วยในเรื่อง "ความมั่นคงแข็งแรง" และ "ความคับแคบในการอยู่อาศัย"

๗.๑.๗ แนวทางการออกแบบ

จากการศึกษาวิจัยได้กำหนดแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขาบรรทัด สำหรับ ๑๒ หมู่บ้านในเขตอำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ดังนี้

ก. ระบบพื้นที่ใช้สอย

ก.๑. ขนาดขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่าในพื้นที่ ๆ ทำการศึกษา ขนาดของพื้นที่ใช้สอยมีความสัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยขนาดพื้นที่บ้านจะมากขึ้นหรือลดลงไปตามสมาชิกในครอบครัวในลักษณะแปรผันตามกันน้อยโดยมีขนาดประมาณ ๑๑.๑๒ ตารางเมตร ต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน สำหรับขนาดองค์ประกอบหลักได้แก่ห้องนอน ควรมีขนาดเนื้อที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒.๔๘ ตารางเมตร ต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน ขนาดระเบียงหรือเนื้อที่เอนกประสงค์ควรมีขนาดเนื้อที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๒๔ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน ฌาน ควรมีขนาดเนื้อที่เฉลี่ยประมาณ ๒.๑๔ ตารางเมตรต่อสมาชิกในครอบครัว ๑ คน สำหรับห้องครัว ควรมีขนาดเนื้อที่ ประมาณ ๗.๒๐ ตารางเมตร สำหรับขนาด ๑ ครอบครัว โดยขนาดดังกล่าวเหมาะสมที่จะประกอบกิจกรรมการประกอบอาหารในห้องครัวได้ ๒. คนในเวลาเดียวกัน

ก.๒ ทิศทางการวางอาคาร

อาคารควรวางหันหน้าสู่ทิศตะวันออกหรือทิศใต้ โดยหันหน้าสู่ถนนหรือทางสัญจร การวางอาคารควรวางตัวอาคารไปทางยาวไปตามแนวทิศตะวันออกทิศตะวันตก เพื่อให้อาคารทางด้านยาวได้รับลมประจำถิ่น และระบายอากาศได้ดีที่สุด

ก.๓ การจัดวางตำแหน่งที่ตั้งขององค์ประกอบหลักของอาคาร

ก.๓.๑ ห้องนอน เป็นส่วนที่อยู่ในเขตกิจกรรมเฉพาะตัว ควรอยู่ที่ทิศตะวันออกของตัวอาคาร ให้มีส่วนสัมพันธ์กับระเบียงหรือส่วนเนื้อที่เอนกประสงค์ โดยแยกกันอย่างเด็ดขาดกับครัว ห้องนอนควรมีการระบายอากาศที่ดี โดยมีระดับแสงสว่างพอควร

ก.๓.๒ ขานหน้าและระเบียง เป็นส่วนที่อยู่ในเขตกิจกรรมร่วมของครอบครัว และการต้อนรับแขก ควรตั้งอยู่ด้านหน้าของตัวอาคารซึ่งเป็นตัวเชื่อม การติดต่อระหว่างส่วนต่าง ๆ ของอาคารโดยมีความสัมพันธ์กับห้องนอนและห้องครัว ควรอยู่ในตำแหน่งที่มีลมพัดและการระบายอากาศที่ดี โดยให้มีระดับแสงสว่างพอควร

ก.๓.๓ ห้องครัว เป็นส่วนที่อยู่ในเขตกิจกรรมเฉพาะตัวของแม่บ้าน ตำแหน่งที่ตั้งควรอยู่ด้านหลังของอาคาร อยู่ในตำแหน่งที่ลมจะไม่พากลั่นและควรรอบกวนส่วนอื่นของอาคาร ควรอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของอาคาร มีความสัมพันธ์กับระเบียงหรือขานโดยแยกเด็ดขาดจากห้องนอน ครัวต้องการการระบายอากาศที่ดี ส่วนระดับแสงสว่างต้องการพอสมควร

ก.๓.๔ ห้องน้ำส้วม

เป็นส่วนที่อยู่ในเขตกิจกรรมเฉพาะตัว ควรอยู่ส่วนหลังของอาคาร หรือแยกออกจากตัวอาคารใหญ่ โดยที่ควรจะอยู่ในตำแหน่งทิศทางที่ลมไม่พากลั่นไปรบกวนส่วนอื่นของอาคาร

ข. รูปแบบแผนผังอาคาร

จากการศึกษาวิจัยพบจํารูปแบบที่เหมาะสมมี ๒ รูปแบบ ซึ่งพบมากที่สุด ในเขตที่ทำการศึกษากล่าวคือ รูปแบบแผนผังอาคารที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านข้างมากที่สุด เป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๘.๔๖ รองลงมาเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีส่วนยื่นด้านหน้าเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๓๕.๓๔

ค. ระบบโครงสร้างของอาคาร

ระบบโครงสร้างควรเป็นระบบเสาและคาน โดยมีช่วงห่างของเสาประมาณ ๒.๐๐ เมตร

ง. ระบบส่วนปิดล้อมของอาคาร

ส่วนที่ห่อหุ้ม เนื้อที่ใช้สอยขององค์ประกอบต่าง ๆ ควรมีส่วนปิดล้อม ดังนี้

ง.๑ ห้องนอน ควรมีส่วนปิดล้อม ๖ ด้าน คือ พื้น ๑ ด้าน, หลังคา ๑ ด้าน และผนัง ๔ ด้าน

ง.๒ ระเบียง ควรมีส่วนปิดล้อม ๕ ด้าน คือ พื้น ๑ ด้าน, หลังคา ๑ ด้าน,

ง.๓ ครัว ควรมีส่วนปิดล้อม ๖ ด้าน คือ พื้น ๑ ด้าน, หลังคา ๑ ด้าน, ผนัง ๔ ด้าน หรือ ๓ ด้าน ถ้าเปิดโล่ง ๑ ด้าน

ง.๔ ชาน ควรมีส่วนปิดล้อม ๒ ด้าน คือ พื้น ๑ ด้าน, ผนัง ๑ ด้าน

ง.๕ ส้วม ควรมีส่วนปิดล้อม ๖ ด้าน คือ พื้น ๑ ด้าน, หลังคา ๑ ด้าน, และผนัง ๔ ด้าน

จ. ระบบสัญจร

ระบบสัญจรในสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยมี ๒ ระบบ คือ ระบบสัญจรตามแนวราบ ควรใช้ชานหรือระเบียงเป็นศูนย์กลางในการติดต่อกับองค์ประกอบอาคารอื่น ๆ และบันไดเป็นระบบสัญจรตามแนวตั้ง ในการที่จะเป็นส่วนติดต่อสัญจรระหว่างพื้นดินหรือลานบ้านกับพื้นบ้าน

ฉ. วัสดุก่อสร้างและวิธีการก่อสร้าง

วัสดุก่อสร้างที่ต้องพิจารณามากที่สุดคือไม้ โดยเฉพาะไม้ป่าศตเลื้อยเองได้น่ามาใช้ในการก่อสร้างโครงสร้างและองค์ประกอบอาคารอื่น ๆ โดยใช้วิธีการก่อสร้างที่ใช้แรงงานท้องถิ่น และวิธีการก่อสร้างที่ง่าย ๆ โดยใช้วัสดุท้องถิ่น

๗.๒ ข้อบกพร่องในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อบกพร่องอีกบางประการ กล่าวคือ

- ๗.๒.๑ การศึกษาวิจัยครั้งนี้กระทำเฉพาะบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัดในเขตอำเภอสระแก้ว จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน โดยไม่สามารถทำการศึกษาวิจัยถึงหมู่บ้านบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัดจำนวน ๔๔ หมู่บ้านในจังหวัดปราจีนบุรี ที่ครอบคลุมพื้นที่อำเภอนาดี วัฒนานคร ไร่ โดยเฉพาะบางหมู่บ้านไม่สามารถเดินทางโดยรถยนต์ในบางฤดูได้
- ๗.๒.๒ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิจัย เฉพาะลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยของขนาดเนื้อที่อันมีผลมาจากสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของประชากรบางตัวเท่านั้น โดยมิได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อรูปแบบและขนาดของสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัย
- ๗.๒.๓ การวิเคราะห์ใน เรื่องทัศนคติและความพอใจของผู้อยู่อาศัยไม่อาจทำการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทดสอบ ด้วยความมีนัยสำคัญของความแตกต่าง ด้วยวิธีการ $t - Test$ หรือ $Z - Test$ ได้
- ๗.๒.๔ การกำหนดแนวทางออกแบบ สามารถกำหนดได้จากการศึกษาวิจัย เรื่องขนาดของเนื้อที่เท่านั้นโดยไม่อาจหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ ที่กำหนดแนวทางได้
- ๗.๒.๕ การศึกษาวิจัยในเรื่องรายได้ของครอบครัว ต้องทำการศึกษาโดยทางอ้อม โดยการสอบถามจากผลผลิตทางการ เกษตรและสังคม หนี้สิน แล้วนำมาศึกษาตัดแปลงเป็นรายได้ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงได้อย่างสมบูรณ์ แต่เท่าที่ใกล้เคียงที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๗.๓ ข้อเสนอแนะในการศึกษารวิจัย

การศึกษารวิจัยสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยในชนบทบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัด เพื่อจะให้ได้แนวทางการออกแบบที่ถูกต้องและแน่นอนมากขึ้น จำเป็นจะต้องทำการศึกษารวิจัยขั้นต่อไปดังต่อไปนี้

- ๗.๓.๑ การศึกษารสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบทในบริเวณที่ราบเชิงเขาบรรทัดในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีทั้งหมด ๔๔ หมู่บ้าน เช่น บริเวณที่ครอบคลุมอำเภอวัฒนานคร อำเภอนาดี ฯลฯ
- ๗.๓.๒ การศึกษารวิจัยเพื่อหาความต้องการด้านเนื้อที่ใช้สอยค่าสุดของประชากรสำหรับกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น การนอน การปรุงอาหาร การรับประทานอาหาร กิจกรรมเอนกประสงค์ ฯลฯ
- ๗.๓.๓ การศึกษารวิจัยลักษณะรูปแบบสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยอันมีอิทธิพลมาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัสดุก่อสร้าง และวิธีการก่อสร้าง ซึ่งเป็นตัวแปรนอกเหนือจากที่ได้ทำการศึกษารวิจัยไว้ในที่นี้
- ๗.๓.๔ การศึกษารวิจัยในเรื่องปรับปรุงวัสดุท้องถิ่นให้มีคุณภาพดี และศึกษารวิจัยเพื่อให้ได้วิธีการก่อสร้างที่ประชากรสามารถจัดทำได้ด้วยการช่วยตนเอง เพื่อช่วยพัฒนาให้สภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบทในถิ่นนั้นดีขึ้น
- ๗.๓.๕ การศึกษารวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบทอันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจ
- ๗.๓.๖ การศึกษารวิจัยสภาพแวดล้อมกายภาพที่อยู่อาศัยชนบทในพื้นที่อื่น ๆ เช่น ในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฯลฯ